

Europoslanci a europoslankyně zatloukli další hřebík do rakve péče o přírodu a půdu v zemědělských dotacích

29.4.2024 - | Hnutí DUHA

Evropský parlament včera 24. dubna podpořil návrh Evropské komise radikálně oslabit ekologické podmínky pro čerpání veřejných peněz ze zemědělských dotací v rámci Společné zemědělské politiky. [1] Pro návrh hlasovala také většina českých vládních i opozičních europoslanců a europoslankyň. Ekologické organizace hodnotí rozhodnutí jako skandální a nešťastný krok, který z pohledu ochrany přírody a krajiny zemědělské dotace vrací alespoň o 10 let zpět a ohrožuje udržitelnost zemědělství v době silících dopadů klimatické změny.

Pro návrh hlasovali čeští europoslanci a europoslankyně ze všech stran (ODS, KDU-ČSL, ČSSD, ANO, SPD, TOP 09, STAN) kromě Pirátů, kteří hlasovali proti, a Niedermayera z TOP 09 a Knotka z ANO, kteří se zdrželi. Návrh již dříve podpořili i ministři členských států včetně ministra Výborného. Evropská komise jej tak může uvést v platnost.

Zemědělci tak opět až do roku 2028 nebudou muset vyčleňovat část orné půdy pro meze, remízky, úhory a další stabilizační prvky a v rámci EU budou moci opět rozšířit aplikaci pesticidů na více než 9 milionech hektarů půdy (plocha větší než Česko). [2] V Česku díky dosud platícímu nastavení v roce 2023 vzniklo 90 tisíc hektarů ploch, které podpořily biodiverzitu a adaptaci krajiny na klimatické extrémny. Tyto plochy mohou nyní zcela zaniknout, což by znamenalo oslabení podmínek před rok 2014. [3] Ekologické organizace proto vyzývají, aby podpora krajinných prvků a dalších stabilizačních ploch byla zachována nebo rozšířena alespoň v rámci dotačního nástroje tzv. celofaremního ekoschématu.

Zemědělci by také nemuseli střídat plodiny, ačkoli střídání plodin je zásadním opatřením např. pro omezování pesticidů a pro zdraví půd. [4] Podmínka byla přitom nastavena již tak velmi slabě. Místo toho by nyní mohli zemědělci podmínku plnit pouze tzv. diverzifikací neboli tím, že na všech svých plochách budou v jeden rok pěstovat víc než jednu plodinu. Tato podmínka platí již od roku 2014 a její přínos nebyl nijak dokázán. Ekologické organizace proto vyzývají, aby ministerstvo zemědělství naopak posílilo podporu lepších osevních postupů.

Návrh odmítli vědci, ekologické organizace i některé zemědělské organizace [5] a je zřejmé, že problémy zemědělců nevyřeší, ba naopak v dlouhodobém horizontu zhorší, protože zvyšují zranitelnost zemědělské krajiny.

Celý proces rozhodování o úpravě podmínek pro rozdělování zemědělských dotací, které představují třetinu rozpočtu EU, byl velmi netransparentní a uspěchaný. Evropská komise nevytvořila žádné hodnocení dopadů, konzultovala pouze čtyři zemědělské organizace a zohlednila pohled pouhých dvou z nich. V rámci Evropského parlamentu byla použita tzv. "urgentní procedura", díky které nemusela být o návrhu vůbec vedena diskuze ve výborech nebo na plénu, a Evropská lidová strana (EPP) v pondělí prosadila hlasování o den dříve, než bylo plánováno. Celý legislativní proces trval pouhý měsíc. Evropské ekologické organizace jej označily za "nehorázný a nepřijatelný". [6]

Martin Rexa, koordinátor zemědělské kampaně Tohle Žeru Hnutí DUHA, řekl:

„Evropský parlament se těsně před evropskými volbami rozhodl zaujmout postoj „po nás potopa“ a daroval agroprůmyslové lobby dárek v ceně stovek miliard korun daňových poplatníků. Zapláče nad tím půda i živácci v krajině a nakonec i zemědělci.

Mnoho let dojednávaná pravidla se v řádu týdnů obrátila v prach. Je to výsměch voličům a zejména krátkozraký a nebezpečný krok tváří v tvář dopadům klimatické změny a ubývajícím biodiverzitě. Parlament i Evropská komise popřeli to, s čím do tohoto volebního období vstupovali, a místo kroku vpřed udělali několik vzad.“

Václav Zámečník, zemědělský specialista České společnosti ornitologické, řekl: „Existuje celá řada dílčích příkladů, které dokládají, že je možné hospodařit přírodě šetrnými způsoby a skloubit funkční krajinu s produkcí. Ve všech těchto případech jsou na farmách plochy, které jsou pro přežívání živé přírody zásadní. Je skandální, že namísto obhajoby nutných environmentálních podmínek pro udržitelné hospodaření jsme svědky jejich oslabování.“

Alžběta Procházková, zemědělská expertka WWF v Česku, řekla:

„Evropa se prezentuje jako leader v obnově přírody, v ozdravení produkce potravin, v adaptaci na klimatickou změnu atd. Problém je, že zástupci evropské politiky nejsou schopni předat společnosti vzkaz o naléhavosti těchto problémů, o jejich důležitosti pro naši společnost. A tak když začne vycházet najevo, že hledání řešení vyžaduje úsilí a určitá omezení, Evropa pod heslem konkurenceschopnosti svou pozici leadera bez uzardění odkládá, zejména před volbami. A problémy zůstávají neřešené.“

Kontakty:

Martin Rexa, koordinátor zemědělské kampaně Hnutí DUHA, 775 894 642,
martin.rexa@hnutiduha.cz

Václav Zámečník, zemědělský specialista České společnosti ornitologické, 776 368 360,
zamecnik@birdlife.cz

Alžběta Procházková, zemědělská expertka WWF v Česku, 775 147 742, aprochazkova@wwfcee.org

Poznámky:

[1] https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/PV-9-2024-04-24-RCV_EN.html Hlasování č. 30.24. Návrh podpořilo 425 europoslanců, proti bylo 130 a zdrželo se 33.

[2]
<https://hnutiduha.cz/aktualne/plocha-vetsi-nez-cesko-opet-strikana-pesticidy-rozhodnou-europoslanci-proti-jsou-vedci>

[3] Od roku 2014 museli zemědělci vyčlenit alespoň 5 % tzv. ploch v ekologickém zájmu v rámci tzv. ozelenění. Jelikož ale např. studie Evropského účetního dvora ukázala, že opatření je neúčinné, byla podmínka od roku 2023 zlepšena. <https://www.eca.europa.eu/en/publications?did=44179> Nyní nebude muset platit žádná podmínka.

[4]
<https://eagri.cz/public/portal/mze/zemedelstvi/roslinna-vyroba/pripravky-na-ochranu-rostlin/integrova-ochrana-rostlin>

[5] S návrhem nesouhlasí přes 180 českých vědců a 21 nevládních organizací, kteří v otevřeném

dopise vyzvali ministra Výborného, aby tyto úpravy SZP odmítl.

https://drive.google.com/file/d/1sqtOCTcIyeM_obLRPs7GTy8pWQzfw8vN/view?usp=sharing

Návrh v dopise předsedkyni Evropské komise Ursule von der Leyen odmítli také menší zemědělci z evropského hnutí Via Campesina a ekologičtí zemědělci z federace IFOAM. Ve společném dopise napsali, že návrh “pouze prohloubí nespokojenost v zemědělské komunitě, protože nepodporuje zemědělce ve zvyšování jejich odolnosti ani neřeší skutečné problémy, s nimiž se zemědělci potýkají” [přeloženo].

https://www.eurovia.org/wp-content/uploads/2024/04/Letter_ECVC_IFOAMEU__CAP-simplification-rules_finalv.pdf

[6]

<https://www.pan-europe.info/sites/pan-europe.info/files/public/resources/Letters/Letter%20to%20MEPs%20-%20The%20attack%20of%20the%20Commission%20on%20the%20environmental%20conditionality%20of%20the%20CAP%20-%201.pdf>

<https://hnutiduha.cz/aktualne/europoslanci-europoslankyne-zatloukli-dalsi-hrebik-do-rakve-pecce-o-prirodu-pudu-v>